

Raija Siekkinen
leoksesta
kuinka rakkaus
syntyy, 1991

Jonkin matkan päässä rannasta oli suuri, laakea kivi. Jokainen uimaan lähtenyt näytti yrittävän vuorollaan sitä kohti; kuitenkin vain pari heistä oli tämän ilta-päivän kuluessa päässyt perille. Matkaa kivelle oli vain muutama sata metriä, mutta ranta oli avoin, aallot kävivät suurina ja epätasaisina: oli helpompi kääntyä, antaa aaltojen kuljettaa, palata aallonmurtajan viereiseen tyyneen veteen.

Päivä oli kesän viimeisiä lämpimiä päiviä. Myöhäinen hellekausi oli tullut koulujen jo alettua, ja ranta, joka oli jo parin viikon ajan oli ehtinyt olla syksyisen autio, sa-

teen silottamalla hiekallaan vain tuulen kuljettamaa kaarnaa ja irronneita lehtiä, oli vielä kerran äkkiä täynnä väkeä. Aurin-
gon valo oli kuitenkin nyt jo tummaa, ja ihmiset rannalla hitaita, laiskoja, he näyttivät viivytteleviltä kuin lähdön edellä.

Anna oli istunut jo pari tuntia tässä, kaukana vesirajasta, katsellen uimareita, jotka pyrkivät kiveä kohti ja sitten kääntyivät kuin eivät olisi mitään yrittäneetkään. Välillä hän käänsi päätään ja näki lettipäisen pikkutyön, joka hänestä muutaman metrin päässä kasasi hiekasta korkeaa, linnamaista rakennelmaa kärsivällisenä, yhä uudelleen paikkaillen sortuvia kohtia kostealla hiekalla, joka kuivuttuaan taas alkaisi varista. Välillä Anna silmäsi miestä, joka rannalle tultuaan oli asettunut istumaan kasvot häneen päin ja jonka laihoihin reisiin hän oli luonut pitkän, viileän katseen, jotta mies olisi kääntynyt. Nyt hän siihen suuntaan katsoessaan näki kapean, luisevan selän, jonka keskellä nikamat kulkivat kuin nauha erisuuruisia helmiä. Anna hymyili, upotti varpaansa hiekaan, niin syväälle, että tavoitti viileän, kostean kerroksen siinä, ja sulki silmänsä.

Jokin ryömi pitkin hänen niskaansa. Hän ravisti päätään, pyyhkäisi ihoa kädellä.

Myöhäinen hyttynen, hän ajatteli; mutta sormet tavoittivat heinäkorren, joka vedettiin niiden välistä pois. Ari oli tullut hakemasta tupakkaa. Anna kääntyi, hymyili laiskasti, otti tupakan, sytytti sen ja asettui entiseen asentoonsa kasvot kohti aurinkoa. Hetken kuluttua hän tunsu heinäkorren taas vaeltavan pitkin selkäänsä, nyt alaspäin.

- Kuules.
- Niin?
- Kuule, jos me sentään mennään naimisiin.

Anna ei kääntynyt. Tuulenvire viilensi hetkeksi hänen ihonsa, se sai hänet ajattelemaan iltapäivää, iltaa, sitä, että ranta tyhjenisi tänään kenties viimeistä kertaa ennen tulevaa kesää: että pian sateet kovettaisivat hiekan, se jäätyisi, sitten sen peittäisi lumi, ja meri olisi tyyni jääkuorensa alla.

Joku oli taas lähtenyt uimaan aallonmurtajan päästä. Anna katseli, miten uimari lähestyi kiveä ja, aivan lähellä sitä jo, kääntyi takaisin. Kaikki sinne pyrkivät, hän ajatteli. Ei sinne kukaan pääse. Ja kiven merkitys, tavallisen kiven, joka laakeana kohosi aaltojen yläpuolelle, tuntui laajenevan sen myötä, mitä useampi uimari sen luo yritti, onnistumatta.

Kun hän taas laskeutui hiekalle, laski päänsä käsivarsiensa päälle ja sulki silmänsä, hän tiesi, että kesä oli nyt päättynyt.

Kesä oli ollut lämpimämpi kuin sataan vuoteen tätä ennen. Yhtäjaksoinen helle oli levännyt maan yllä keväästä syksyyn, liikkumatta, meri ollut tyyni, aamuisin se oli höyryynyt lämpöisyyttään. Helteeseen tottumattomat ihmiset olivat kansoittaneet katuravintolat, ja paniimoista oli loppunut olut, niin paljon sitä oli juotu. Koskaan ei kesä ollut tuntunut näin pitkältä, Anna ajatteli; eikä hän, lämpöä rakastava, ollut koskaan ennen toivonut kesän päättyvän pian.

Varjo ylitti hänen suljetut silmänsä. Auringon puna mustui, ja alkoi hehkua taas. Anna avasi silmänsä. Lettipäinen pikkutyttö oli kulkenut ohii; nyt hän kostutti hiekkalinnaansa rannasta tuomallaan vedellä. Kuitenkin linnan seinämät murenivat yhä monesta kohdin, ja siellä, mistä tyttö niitä kostutti, ne sortuivat kosteuttaan.

Kesä, Anna ajatteli katsellessaan kohta taas taivasta yläpuolellaan, sinistä ja tyhjää. Ja hän muisti, miten hänen äitinsä oli maannut, silloin jo parantumattomasti sairana, sohvalla, huovan alla, ja ojentanut

hänen luettavakseen kirjettä.

– Katso, mitä se nainen minulle kirjoittaa. Kirje oli ollut sekava anteeksipyyntöjen rykelmä, rivit vinossa, sanat kompastelleet toisiinsa.

– Paras ystävä, äiti oli sanonut. Sanat olivat roiskahtaneet kuin sylki äidin kuiltilta huulilta, ja kun Anna oli ojentanut kirjeen takaisin, äiti oli antanut sen pudota lattialle kuin minkä tahansa roskan.

Ja vastapäätä, Anna muisti, oli istunut isä, punoittaen, ryiskellen, tutkien korkkimatossa olevaa halkeamaa kuin olisi nähnyt outojen ja tuhoisien hyönteisten ryömivän siitä esiin.

Jokin oli jäänyt mieleen tuosta kaikesta, Anna nyt mielti. Ei se ollut isä, jonka osuus asiaan tuntui mitättömältä, melkein kylästyttävän tavanomaiselta. Ei; mutta sohvalla makaavan naisen kasvoilla hohtaneen illuusiottomuuden kirkkauden Anna muistaisi ikänsä. Sairauden loppuaikana se oli vain voimistunut. Kun kaikki usko ja toivo on mennyt, Anna ajatteli, ihminen ylittää rajan, jonka takaa hän ihmettelee elämäänsä ja tekemisiään; irtoaa, ja pian sen jälkeen ovat hautajaiset.

Anna muisti äitinsä myös toisenlaisena. Hän muisti, miten tämä oli maannut sa-

malla sohvalla vuosia aikaisemmin, liian paljon rauhoittavia lääkkeitä otettuaan, ja itkenyt itkua, jota ei nostattanut suru, vaan voimaton kiukku. Isä ei näihin muistoihin kuulunut. Hän seisoi päällystakki yllään pysäkillä odottamassa bussia kaupunkiin; tai hän kulki yli lattian, avasi oven, paiskasi sen kiinni jäljessään ja astui kadulla odottavaan taksiin. Anna jäi äitinsä luo. Lapsena hän oli kulkenut isänsä mukana, työssä ja kävelyretkillä ja ostoksilla joulun alla. Nyt, kun hän istui kuunnellen äitiään, hänestä tuntui, että hän oli tullut kyllin vanhaksi näkemään asioiden toisen puolen; että äiti näin valmisti häntä naisen elämään. Ja katsellessaan vihan ja itkun vääristämiä kasvoja Anna ajatteli, että tuolta kaikelta hän aikoi välttyä.

Vuosia kului; äiti sairastui, ja pian kävi ilmi, ettei hän siitä enää paranisi.

– Jos hän olisi ajoissa ymmärtänyt erota, hän eläisi vielä tänä päivänä, Anna oli ajatellut. Nyt hän ajatteli, että hänen luja ja kaiken puhumisen myötä entisestään lujittunut uskonsa oli muokannut häntä ja hänen tekojaan ja valintojaan, niin ettei hän enää tiennyt, mitä hän elämässään oli tehnyt oman itsensä, mitä äitinsä vuoksi.

Aurinko oli siirtynyt. Anna kohottautui

nähdäkseen, mikä varjo heittyi hänen jaloilleen. Puu, kaukana kasvava, vaivainen hiekkaisen ja tuulisen rannan mänty, oli kasvattanut varjonsa monikymmenkertaiseksi. Asettuessaan uudelleen hiekalle Anna vilkaisi Aria. Tämä makasi silmät suljetuina, selällään, sormiensa välissä palava savuke. Hänen kasvoistaan näkyi, että hän ajatteli jotakin. Häntä katsellessaan Anna muisti ajan, jolloin tuo ilme miehen kasvoilla oli saanut hänet varuilleen. Nyt oli toisin. Nyt Anna tunsu katsovansa pimeään, jonka kansoittivat muinaiset kansat; hän näki uhrimenoja, taisteluita, poltettuja kaupunkia; kaiken sen yllä kävi kuuma tuuli. Kuvat olivat peräisin kulttuurihistorian kirjoista ja Annan omista unista. Joskus hän hymyillen pudisti päätänsä ja yritti nähdä: mies tulee salkku kädessään kotiin, riisuu takkinsa, avaa radion. Mutta pian taas nousi erämaasta ohut savu kohti taivasta.

Anna laskeutui makuulle, nyt sytytetty savuke sormissaan. Hän vilkaisi ympärilleen. Kesän viimeinen päivä, hän ajatteli; kaikille näille ihmisille täällä. Tuolle pienelle tytölle, vaikka hän ei sitä vielä tiedä; ja tuolle laihareitiselle miehelle, joka tietää sen ja siksi äsken tuli noin lähelle ja katsoi noin.

Oli ollut elokuun alku. Hän oli ajanut autolla pimeää, kapeaa tietä, hitaasti. Auton valot olivat valaisseet pensaat ja puut, vain hetkeksi jokaisen. Kaikki tämä oli tuttua, ja nyt, kun hän ajatteli näkevänsä kaiken viimeistä kertaa, jokainen valon pimeästä esiin nostama oksa tai jo alkavan syksyn ja tien pölyn kellastuttama lehti oli tuntunut korvaamattomalta. Anna oli ajanut hitaasti kuin varastoidakseen mieleensä sen, mitä näki ja kuuli: auton pyörien äänen, kun ne vajosivat pehmeään hiekkään, valon liikkumisen pimeässä, savukkeen tuoksun, joka pakeni avoimesta ikkunasta, kylmän olutpullon painalluksen takin taskussa. Viimeisessä alamäessä hän oli sammuttanut auton valot ja moottorin, antanut sen rullata vapaalla ja pysähtyä itsestään notkelmaan puiden alle. Hän oli noussut autosta, ylittänyt ojan, kulkenut peltoa, jonka multa vajosi askelten alla. Rakennus oli näkynyt siellä, pellon toisella puolen, tummana, korkeakattoisena vielä korkeampien kuusten alla. Keskellä peltoa Anna oli pysähtynyt, kyykistynyt siihen ja avannut olutpullon. Rakennuksen seinustaa vasten oli ollut polkupyörä nojallaan, sisällä oli liikkunut kynttilän valo ikkunasta toiseen ja sitten sammunut. Vähäinen takassa poltettujen puiden tuok-

su oli hetken leijunut kylmässä ilmassa, sitten haihtunut.

Anna oli juonut oluttaan hitaasti, katsellut pimeää rakennusta, kulkenut mielessään sen huoneet ja portaat: tuossa ikkuna, sen takana meri, ja toinen ikkuna: koivikko; ovi, joka aina narahtaa, porraskaiteen sileä puu käden alla. Jollekin kynykselle hän oli seisahtunut: siinä huoneessa asuin, siinä vuoteessa nukuin. Hän oli juonut olutpullon tyhjäksi, kaivanut sen hitaasti syvälle pellon pehmeään multa, noussut, kääntynyt, kulkenut autolle ja ajanut pois kuin mitä tahansa tietä maailmassa.

Ja hän muisti, miten hän oli lähtenyt saareen, päättänyt koskaan olla palaamatta. Hän oli ollut saarella viikon. Koko sen viikon meri oli ollut tyyni, se oli erittänyt valkoista usvaa joka hämärsi maiseman, sulki saaren sisäänsä, ja taivas oli ollut valkoisen udun peitossa, aurinko näkynyt sen takaa teräväreunaisena, vaaleana. Anna oli kiertänyt saaren kallioita päivät, hän muisti miten hämähäkinverkot puissa olivat hohtaneet valkoisina kosteuttaan, kirkkaita pisaroita täynnä. Yöt hän oli maannut laverilla mökissä, ystävän omistamassa, kymmeniä vuosia tyhjiillään olleessa,

jonka seinien tapetteja juovittivat katon läpi vuotaneen veden entiset reitit. Joka ilta oli juhlaavaistusta risteilijä ajanut saaren ohi merelle, sen ikkunoissa näkyneet ruokailevia ihmisiä, tanssimusiikki oli kuulunut hetken ajan saareen asti. Aamuyöstä menivät tankkilaivat tummin, jymisten, ja pitkän ajan kuluttua, laivan jo mentyä, olivat peräaallot tulleet kohisten rantaan ja paukahdelleet kivien koloissa.

Hitaasti oli kasvanut jokin tunne. Oli näkyneet koko elämä, virheineen ja erehdyksineen ja päätöksineen, sotkuisena, kokonaisuena silti, ja yö yöltä asiat olivat asettuneet järjestykseen, jonka läpi kuului hauras, ohut linja, kuin hopealanka, paikoin lähes poikki hiertynyt. Anna oli seissyt kalliolla, katsellut elämäänsä, tiennyt, että oli vain yksi suunta.

– No, mitä sanot, Anna kuuli Arin kysyvän, ja silmiään avaamatta, liikkumatta paikoillaan maaten Anna sanoi:

– Odota, odota vähän.

Hän muisti, miten oli seissyt puistossa, puiden alla, vasta leikatulla ruoholla jossa jo tuoksui syksy, sen kylmä kaste ja hidas maatumisen. Oksien lomi oli näkyneet koti, sen ikkunoissa valo. Nyt, antaa viimeisen kivun aallon huuhtoa ylitseen, Anna

muisti, miten oli astunut askelen kuin olisi ylittänyt jonkin näkymättömän nurmeen piirretyn rajan, ja miten hän oli työntänyt avaimen lukkoon ja sitten seissyt mustaa kassiaan roikottaen keittiön lattialla; ja miten hän oli astunut askelen, raskaan, kuin koko menneen elämän ja tulevaisuuden tehdyt ja tekemättömät teot olisivat siinä painaneet, kohti miestä, joka häntä siinä odotti.

– No niin, Anna sanoi. Hän avasi silmänsä. Laihareitinen mies katsoi häntä, ja Anna, mielessään kaikki mennyt ja tuleva kipu, hymyili miehelle hellästi. Sitten hän käänsi päätään, hymyili pikkutyölle, jonka linna vihdoin oli lähes valmis, ja autiotuneelle rannalle, jonka hiekalla kevyt tuuli vieritti unohtunutta rantapalloa edestakaisin.

– Käydään uimassa, lähdetään sitten, Ari sanoi.

– Sopii, sanoi Anna, mutta ei noussut. Oli jotakin vielä, hän ajatteli, ja horisontin tyhjää, päättymätöntä viivaa katsellen muisti:

– Kirje, jonka hänen äitinsä oli käsissään rypistänyt ja heittänyt lattialle, oli ollut siinä viikkoja. Joka kerran tullessaan huoneeseen ja asettuessaan sohvalle äiti oli tarkastanut, että se siinä vielä oli. Kukaan

heistä ei ollut uskaltanut siihen kajota. Se oli ollut lattialla kuin siihen taitavasti viritetty ansa; ja nyt Anna ajatteli, että siihen ansaan hän oli tarttunut, vuosikausiksi, kuin kärpänen liimapaperiin.

Hän avasi silmänsä. Laihareitinen mies oli noussut, hän heitti viimeisen silmäyksen Annaan, mutta jo toivottoman, ja puiden kasvanut varjo lankei hänen päälle. Hän kumartui, otti pyyhkeensä, lähti kulkemaan rantaa parkkipaikkoja kohti hitain, hiekkään uppoavin askelin. Toisella puolen, Anna näki, lettipäinen pikkutyttö tasoitteli hiekkalinnansa seinämiä, mutta nousi sitten, potkaisi linnaa kerran, toisen, kaatoi ämpäristään lopun veden sen päälle, ja juoksi kohti vesirajaa.

– Niin mennäänkö? kysyi Ari, ja Anna ajatteli: naimisiin vai uimaan, ja molempiin kysymyksiin vastaten hän sanoi:

– Mennään.

– Uidaan tuolle kivelle tuolla, Ari sanoi, kun he olivat tulleet aallonmurtajan päähän.

– Pystytäänkö me. Jaksetaanko, Anna sanoi.

– No tietenkin. Ilman muuta.

Vesi oli kylmää, heti se alkoi kuristaa vanteena kurkun ympärillä. Anna näki ki-

ven edessään, kaukana vielä, ja odottaessaan aaltoa, antaessaan sen nostaa itsensä ja siten aaltojen välisessä laaksossa nopeasti edeten, hän melkein tunsu jo sen lämpimän rosoisuuden ihonsa alla, näki sen kylkiin kiinnittyneen kirkkaanvihreän, aaltoilevan levävyön; hän melkein jo kosketti sen kovaa pintaa.